

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2016-3-73 (Muafiyet/Menfi Tespit)
Karar Sayısı : 17-14/196-82
Karar Tarihi : 27.04.2017

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Adem BİRCAN,
Şükran KODALAK, Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER: Nesrin ATA, Cansu TOPAK KORKMAZ

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN :- Lastik Sanayicileri Derneği
Temsilcisi: Dr. M. Fevzi TOKSOY ve Av. Bahadır BALKI
Francalı Sokak No: 28, Arnavutköy/ 34345 İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Lastik Sanayicileri Derneği tarafından hazırlanan “Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve Uygulama Planı 2016-2020” çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin teşebbüs birliği kararına menfi tespit ya da muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu kayıtlarına 22.12.2016 tarih ve 7345 sayı ile giren ve en son 06.04.2017 tarih ve 2439 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine düzenlenen 20.04.2017 tarih ve 2016-3-73/MM sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Lastik Sanayicileri Derneği (LASDER) tarafından hazırlanan “Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve Uygulama Planı 2016-2020” çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin teşebbüs birliği kararına;
- “Ömrünü Tamamlamış Lastik” (ÖTL) katkı payının tespiti ve toplayıcıların atığı pazarlama haklarının kısıtlanması nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceği,
 - Mevcut haliyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (4054 sayılı Kanun) 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılaması nedeniyle, uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınabileceği
- sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) LASDER tarafından hazırlanan “Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve Uygulama Planı 2016-2020” (2016 Atık Yönetim Planı) çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin teşebbüs birliği kararının, lastik üreticileri ile geri dönüşüm/kazanım firmaları ve atık toplama firmalarını etkileyebilecek olması nedeniyle ilgili teşebbüslerden bilgi talebinde bulunulmuştur.
- (5) Barutcular Kauçuk Lastik Mamulleri Geri Dönüşüm’den (BARUTCULAR), Gazisan Geri Kazanım San. ve Tic. Ltd. Şti.’den (GAZİSAN), Çivril Atık Toplama Geri Dönüşüm Lojistik Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti.’den (ÇİVRİL ATIK), Eko Nazar Geri Kazanım San. ve Tic. A.Ş.’den (EKO NAZAR), TASK Atık Yön. Enerji Geri Kazanım San. ve Tic. A.Ş.’den

17-14/196-82

(TASK ATIK), Ümüt Atık Toplama'dan (ÜMÜT ATIK) ve Petlas Lastik San. ve Tic. A.Ş.'den (PETLAS) gelen cevabi yazılar Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

G.1. Taraflar

G.1.1. LASDER

- (6) 25.11.2006 tarih ve 26357 sayılı Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği (ÖTL Yönetmeliği) ile kullanım süresi dolmuş lastiklerin zarar verecek şekilde çevreye bırakılması yasaklanmış ve bunların toplanarak geri kazandırılması zorunlu hale getirilmiştir. Üretici sorumluluğu prensibine dayanan Yönetmeliğe göre, lastik ithalatçıları ve üreticileri, ÖTL Yönetmeliği ile belirlenen miktarlardaki ömrünü tamamlamış lastikleri (ÖTL) toplamak, geri kazandırmak ve bertarafını sağlamakla yükümlüdür.
- (7) ÖTL Yönetmeliğinde "kota uygulaması" olarak adlandırılan düzenleme çerçevesinde üreticiler, her yıl bir önceki yıl piyasaya sürdükleri lastik tonajını Çevre ve Şehircilik Bakanlığına (Bakanlık) bildirmek zorundadır. Üreticilerin atıklarına ilişkin sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için kendi atık yönetim sistemlerini kurmaları ya da kurulu bir atık yönetim sistemine katılmaları gerekmektedir.
- (8) ÖTL Yönetmeliğinde;
- Üreticilerin atık yönetimine ilişkin sorumluluklarını gerçekleştirmek üzere Bakanlığın koordinasyonunda bir araya gelerek kar amacı taşımayan tüzel kişiliği haiz bir yapı oluşturabilecekleri,
 - Ayrıca bu yapıya karşı yükümlülüklerini yerine getiren ve harcamalara katılan kuruluşların; taşıma, geçici depolama, geri kazanım ve bertaraf yükümlülüklerini bu kuruluşla devredebileceği
 - Bu yapıya dâhil olanların kotanın tutturulmasından sorumlu olacağı
- öngörülmektedir.
- (9) Bu çerçevede "üretici sorumluluğu prensibi" kapsamında ÖTL'lerin toplanması amacıyla LASDER, Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (BRİSA), Otomotiv Lastikleri Tevzii A.Ş. (CONTINENTAL), Goodyear Lastikleri A.Ş. (GOODYEAR), Michelin Lastikleri A.Ş. (MİCHELİN), Türk Pirelli Lastikleri A.Ş. (PİRELLİ) ve Petlas Lastik San. ve Tic. A.Ş. (PETLAS) tarafından 11.04.2007'de kurulmuştur. Amacı, ÖTL'lerin Türkiye çapında örgütlenmiş satıcı, servis sağlayıcı, tamirci ve benzeri organizasyonlardan toplatılması, taşınması ve uygun yöntemlerle geri kazandırılmasıdır.
- (10) LASDER Tüzüğü'ne göre; ÖTL sektör ve ürünleriyle ilgili olarak kamuoyunu bilinçlendirme ve bilgilendirme konusunda çalışma yapmak ve ÖTL'lerin çevreye olan zararını en aza indirmek için ÖTL yönetimini üstlenmek LASDER'in amaçları arasında sayılmaktadır¹. LASDER'in ÖTL'lere ilişkin olarak verdiği hizmetler, üyelerinin yanı sıra bu hizmetlerden yararlanmak isteyen LASDER üyesi olmayan teşebbüslere de maliyeti karşılığında sağlanabilecektir.
- (11) Konuyla ilgili olarak 27.10.2010 tarih ve 10-67/1422-538 sayılı Kurul kararında; LASDER üyeleri tarafından ÖTL Yönetmeliği kapsamındaki lastik sağlayıcılarının yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda alınan teşebbüs birliği kararına menfi tespit/muafiyet verilmesine yönelik olarak yapılan başvuruya, ÖTL katkı payının tespiti, toplayıcı lehine münhasırlık sağlanması ve toplayıcıların atığı pazarlama haklarının kısıtlanması nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılaması nedeniyle uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına hükmedilmiştir. 2010'daki muafiyet başvurusunda, sistem çerçevesinde faaliyetlerin ne şekilde yürütüleceği 2010 Atık

¹ Dernek Tüzüğü madde 3/1.

17-14/196-82

Yönetim Planı ile belirlenmiştir.

- (12) İlgili yönetim planına göre yeni lastik alan her tüketiciden lastik ebadına göre değişen ÖTL çevre katkı payı alınması kararlaştırılmış ve bu hususa Kurul tarafından izin verilmiştir. Söz konusu uygulama 1 Ağustos 2016 itibarıyla ve Geri Kazanım Katılım Payı (GKKP) adı altında başlatılmıştır. GKKP tutarı, lastik fiyatının %(.)-%(.)'sine tekabül edecek bir miktar olarak belirlenmiştir. 2016 Atık Yönetim Planında ise GKKP için belirlenen tutar lastik fiyatının %(.)'sine tekabül edecek bir tutardır.
- (13) 2010 Atık Yönetim Planı ile 2016 Atık Yönetim Planı arasındaki en önemli farklılık her coğrafi bölgede LASDER adına tek bir toplayıcının faaliyet göstereceği münhasırlık sisteminin kalkacak olmasıdır. Böylece her bölgede bir veya birden fazla yüklenici faaliyet gösterebilecektir.
- (14) 2010 Atık Yönetim Planı'nda ihalelerin beş yıllık düzenlenmesinin önü açık bırakılmıştır. Fakat LASDER sistemin ilk uygulamalarında ortaya çıkabilecek hususları değerlendirmek amacıyla bir yıllık ihaleler sonucunda yüklenicilerin belirlenmesine karar vermiştir. Bu yöntem ile sisteme her yıl yeni yükleyicilerin katılımı amaçlanmıştır. 2016 Atık Yönetim Planında da ihalelerin bir yıllık yapılması planlanmaktadır.
- (15) Sonuç itibarıyla, LASDER, Avrupa Birliği ülkeleri uygulamaları ve ÖTL Yönetmeliği doğrultusunda lastik üreticileri ve ithalatçıları tarafından, ekonomik çözümler yaratarak ÖTL'lerin toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri dönüşümü ve geri kazanımı için ilgili kuruluşlara teslimatını sağlayan sistemi kuran ve yöneten, kar amacı gütmeyen bir dernektir.

G.1.1.1. LASDER ÖTL Yönetim Sisteminin Çalışma Şekli

- (16) LASDER 2016-2020 Uygulama Planı'nın 6. maddesinde ÖTL yönetim sistemi açıklanmıştır.
- (17) ÖTL Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (m) fıkrasında, ÖTL üreticisi "*Lastiği araçlarında kullanarak ÖTL oluşumuna sebep veren gerçek ve tüzel kişiler ile ÖTL oluşumuna sebep verenin bilinmemesi durumunda ise ÖTL'leri zilyetliğinde veya mülkiyetinde bulunduran gerçek ve tüzel kişiler*" şeklinde tanımlanmıştır. ÖTL üreticisinden başlayarak, malzeme ve hammadde geri kazanım veya enerji geri dönüşüm firmalarında tamamlanan sürecin içinde yer alan tüm unsurlar, ÖTL yönetim sisteminin temel unsurlarını oluştururlar. LASDER, üyeleri adına, üyelerinin yükümlülükleri kapsamında, bu süreci yöneten organizasyon niteliğini haizdir.
- (18) ÖTL üreticisi, yurt dışındaki uygulamalar paralelinde, "kirleten öder" prensibine göre, ÖTL yönetim sisteminin ana mali kaynağıdır. LASDER, sistemin yönetim organizasyonu olarak bir maliyet unsurudur. ÖTL yönetim sistemi büyüdükçe LASDER'in maliyet içindeki payı azalmaktadır. Bu açıdan ölçek ekonomilerinin varlığı ÖTL yönetim sistemi yoluyla toplumsal refahın artmasına katkıda bulunacaktır. Yükleniciler, bu sistemin en temel unsuru olarak, maliyetlerin de en önemli payını oluşturmaktadırlar.
- (19) LASDER üyesi olmayan üreticilerin ve ithalatçıların üretecekleri ve/veya ithal edecekleri lastiklerin Yönetmelik'te belirtilen kota kapsamındaki ÖTL'lerinin toplatılması, taşınması, depolanması, geri kazanımını/geri dönüşümünü yapacak firmalara sevkiyatı, bunlarla ilgili tüm maliyetlerin bu firmalar tarafından karşılanması kaydı ile, LASDER tarafından yürütülmekte olan mevcut toplama sistemine dâhil edilerek sağlanacaktır.
- (20) 2016 Atık Yönetim Planı'nda yer alan "Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri"nin 12. maddesine göre Türkiye, uygulama planlarında belirlenecek ÖTL toplama bölgelerine ayrılacaktır. Toplama bölgelerinin her biri için tek tek; LASDER üyeleri ile ilişkili ve diğer muhtelif satış ve toplama noktaları yeri ve adresleri ile toplanacak ÖTL miktarı belirlenecektir.

17-14/196-82

- (21) Toplama bölgeleri için toplama, taşıma ve gereken hallerde geçici depolama işlerini yapacak yüklenicilerin seçimi için LASDER'in belirleyeceği şartlarda ihaleler yapılacaktır. Her bölge için bir veya birkaç adet yüklenici olabilecektir. Bir yüklenici tüm koşulları yerine getirebildiği takdirde birden fazla bölgede faaliyet gösterebilecektir. Yükleniciler taşıma işlerini, varsa ÖTL Yönetmeliği'nde belirtilen vasıflara haiz kendi araçları ile, yoksa LASDER'in de onaylayacağı taşıma ve/veya toplama firmaları ile anlaşarak yapacaklardır.
- (22) Lastik kullanıcıları ise yeni lastik aldığıında ÖTL'lerini bedelsiz olarak yetkili satış noktasına teslim edecektir. ÖTL üreticileri ellerinde biriken ÖTL'leri LASDER'e ve/veya yüklenicilere bildirecek ve yüklenici bu ÖTL'leri belirli süre içinde buradan alacaktır. Toplama noktalarından, ihale şartname koşullarına uygun olarak geri kazanımcı ve geri dönüşümcü firmalara sevkiyat yapılması için fiyat teklif edilecektir.

G.1.1.2. LASDER ÖTL Yönetim Sisteminin Mali Kaynakları

- (23) LASDER 2016-2020 Uygulama Planı'nın 10. maddesinde ÖTL yönetim sisteminin mali kaynakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Buna göre, ÖTL sisteminin mali kaynağı,
- "Kirlenen öder" prensibine göre tüketicilerden elde edilecek katılım payından,
 - Serbest piyasa koşullarına göre tespit edilecek fiyatlarla ÖTL kullanıcılarına yapılacak ÖTL toplama ve tedarik hizmeti satışlarından elde edilecek tahsilattan ve
 - Yapılacak organizasyon, eğitim, tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetleri ile ilgili masrafların LASDER üyeleri tarafından karşılanması yoluyla sağlanacaktır.
- (24) Lastik kullanıcılarının, "Kirlenen öder" ilkesi çerçevesinde ÖTL yönetim sistemi giderlerine katkıda bulunmasını teminen; ÖTL Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (ı) ve (j) fıkralarındaki tanıma uygun şekilde, ÖTL oluşumuna sebebiyet veren tüm gerçek ve tüzel kişilere yapılacak satışlarda, bedeli LASDER tarafından tespit edilen, lastik başına GKPP tahsil edilecektir.
- (25) Tüketiciler üzerine çok fazla yük getirilmemesi için, GKPP o yıl toplanacak ÖTL'lerin maliyetleri esas alınarak belirlenecektir. Bu amaçla düşük tutulması amaçlanan 2016-2020 yılları için planlanmış GKPP, lastik perakende satış fiyatının $\%(\dots)-\%(\dots)$ 'sine denk düşmektedir².
- (26) Takip eden yıllarda, kota artışı ve maliyetlerdeki enflasyon ve akaryakıt fiyatlarındaki değişikliklerin etkisi ile oluşacak artış ve azalışların GKPP üzerindeki etkileri incelenecek ve GKPP yeniden tespit edilecektir. Normal şartlar altında ise GKPP'nin yılda bir kez güncellenmesi hedeflenmektedir.
- (27) GKPP, önce LASDER üyeleri tarafından yetkili satıcılara ve üyelerin direkt satış yaptığı bireysel ve kurumsal tüketicilere kesilecek faturalarda ayrı bir satır halinde belirtilecektir. Lastik satıcıları kendi faturalarında görünen ve ana firmalarına ödedikleri bu GKPP'yi tüketicilere kesecekleri faturaların altında ayrı bir satır halinde gösterecek ve tüketiciden tahsil edecektir. Tahsil edilen GKPP, ÖTL'lerin toplatılması, taşınması, depolanması, geri kazanımını/geri dönüşümünü sağlayacak firmalara teslimatı amacıyla yapılacak giderlerin bir kısmının karşılanmasında kullanılacaktır. LASDER üyelerinin topladığı bu bedeller, tespit edilecek dönemlerin sonunda LASDER İktisadi İşletmesi tarafından üyelerine faturalanarak tahsil edilecektir.
- (28) Söz konusu tahsilatların o yıl için yapılacak olan ilgili masrafların tutarını aşmaması için

² Kurul, 2010 Atık Yönetim Planı'nda yer alan Çevre Katkı Payı (ÇKP) uygulamasına izin vermiş, fakat LASDER bu uygulamaya 1 Ağustos 2016'ya kadar başlamamıştır. ÇKP uygulaması, yeni dönemde GKPP adı altında yürürlükte olacaktır.

17-14/196-82

LASDER, hassasiyet göstereceğini belirtmiştir. Aşması halinde müteakip yılda toplanacak GKKP rakamlarının hesaplanmasında bu durum dikkate alınacaktır. Eksik kalması halindeyse eksik kalan miktar LASDER üyeleri tarafından karşılanacaktır.

- (29) LASDER, bu uygulamanın hiçbir aşamasında üyelerinin yeni lastik fiyatları hakkındaki bilgileri diğer üyeler ve LASDER ile paylaşmayacaklarını ve faturalardaki birim lastik fiyatlarını üyelerin tek başına belirleyeceğini vurgulamaktadır.

G.2. İlgili Pazar

G.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (30) Lastik üreticileri ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanması, taşınması, geçici depolanması ve geri kazanıma/dönüşüme kazandırılmasından sorumlu olacaktırlar. Pazar tanımı kapsamında ilk ve en önemli unsuru lastiklerin toplanması oluşturmakla birlikte sistemin tamamına ÖTL yönetim sistemi adı verilebilir. Dolayısıyla, LASDER'in faaliyet gösterdiği pazar lastik üreticileri için ÖTL yönetim hizmetlerinin sunulduğu "ÖTL yönetim sistemleri" pazarı olarak tanımlanabilecektir.
- (31) ÖTL yönetim sistemleri piyasasının bir ayağı ÖTL'lerin toplanması, bir diğer ayağı ise toplanan ÖTL'lerin geri dönüşüm veya kazanımının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda pazara yeni girdi sağlayan pazar "yeni lastik üretim pazarı" olarak tanımlanabilir. Lastiklerin kullanım şekli ve amacına göre çok çeşitli ebatlarda olması nedeniyle farklı ebatlardaki lastiklerin birbirini ikame etme güçleri düşüktür. Bu nedenle de genellikle lastiklerin kendi içlerinde farklı ilgili ürün pazarları olarak tanımlanması mümkündür. Ancak dosya konusu başvuru bakımından böyle bir ayırma gidilmesinin yapılacak değerlendirmeyi değiştirmeyecek olmasından ve kullanılmış lastiklerin tamamının atık lastik olarak değerlendirilmesinden hareketle, bir ayırma gidilmesi gerekli görülmemiştir. Ayrıca ilgili ürün pazarından girdi temin eden pazarın da "ÖTL geri dönüşüm/geri kazanım pazarı" olduğu kanaatine varılmıştır³.

G.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (32) İlgili coğrafi pazar, "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

G.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

G.3.1. LASDER Oluşumu ve ÖTL Yönetim Sistemleri Bakımından Yapılan Değerlendirme

G.3.1.1. Üyelik Koşulları ve Lastik Sağlayıcıları Açısından Değerlendirme

- (33) Yönetmelik'le birlikte ÖTL yönetiminin zorunlu tutulması sebebiyle, bireysel/kolektif bir atık yönetim sisteminin kurulması veya kurulu bir sisteme katılınması, lastik yenileme pazarında faaliyet gösterebilmenin koşullarından biri haline gelmiştir.
- (34) LASDER tüm lastik üreticilerine açık bir dernektir. Dernek, Tüzüğü'nün 5. maddesinde belirtilen şartlarla üye kabul etmektedir. Üyelik sistemi değerlendirildiğinde lastik üreticisi veya ithalatçısı veya dağıtıcısı teşebbüslerin derneğe, yönetim kurulu onayı ile üye olabildiği anlaşılmaktadır. Yine Dernek Tüzüğü'nün 6. maddesine göre üyelerin diledikleri zaman üyelikten ayrılabilmeleri de mümkündür. Örneğin, kurucu üyelerden PETLAS, kendi isteği ile üyelikten ayrılmaya karar vermiş ve LASDER yönetim kurulunun 02.12.2008 tarih ve 2008-11 sayılı kararı ile LASDER üyeliğinden ayrılmıştır.
- (35) Dernek Tüzüğü'nde teşebbüsler arasında üyelik için farklı koşullar arandığına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bildirim Formunda LASDER üyesi olmayan teşebbüslerin de ücreti karşılığında ÖTL yönetimi hizmetinden yararlanabileceği açıkça ifade edilmiştir. Uygulamada bunu sağlayabilmek için ise 2016-2020 Uygulama Planı'na LASDER ile

³ 27.10.2010 tarihli ve 10-67/1422-538 sayılı Kurul kararı.

17-14/196-82

LASDER üyesi olmayan üretici/ithalatçı arasında imzalanacak toplama hizmet sözleşmesi örneği eklenmiştir.

G.3.1.2. ÖTL Yönetim Sistemleri Piyasası Açısından Değerlendirme

- (36) Lastik yenileme piyasasında faal bir teşebbüsün LASDER'e veya daha sonra kurulacak başka bir kolektif sisteme katılması ya da kendi sistemini oluşturması bir zorunluluktur.
- (37) Atık yönetimi sistemleri piyasalarında üreticilerin, hem potansiyel müşteri konumunda bulunmaları ve hem de tek bir sisteme bağlı hale gelmeleri, mevcut ve potansiyel rekabet üzerinde önemli etkiler doğurabilecektir. Bu nedenle sistem piyasalarındaki rekabetin sağlanarak birden fazla sistemin kurulabilmesinin önünün açılması için, üreticileri tek bir sisteme bağlı hale getiren uygulamalardan kaçınılmalıdır.
- (38) Söz konusu rekabete aykırı etkilerin önlenmesi için, üreticilerin atıklarının bir kısmı için bir sistemle, diğer bir kısmı için başka sistemler ile anlaşabilmelerinin mümkün olması gerekmektedir. Bu çerçevede üyelik ücretlerinin de, sistem tarafından fiilen atık yönetim hizmetinin sağlandığı atık miktarına göre belirlenmesi önemlidir. Dolayısıyla üreticiler atıklarının bir kısmının yönetimi için bir sistemle, diğer bir kısmı için başka bir sistem ile anlaşabilmeli ve her iki sisteme de hizmetin sağlandığı atık miktarı üzerinden ücret ödemelidir.
- (39) Başvuru konusu teşebbüs birliği kararı incelendiğinde yukarıda da belirtildiği gibi dernek üyeliğinden çıkmanın kolaylıkla gerçekleştiği görülmektedir. Nitekim kurucu üyelerden PETLAS, dernek üyeliğinden ayrılarak ÖTL yönetimini bireysel olarak yapmaktadır. Diğer yandan üye teşebbüsler açısından atıklarını yalnızca LASDER'e vermeleri hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle üyeler LASDER dışındaki başka sistem veya toplayıcılarla da anlaşma yapmak suretiyle ÖTL'lerinin toplanmasını sağlayabileceklerdir. Bu, alternatif sistemlerin geliştirilmesi açısından önemlidir.

G.3.2. ÖTL Toplama Faaliyetleri Açısından Değerlendirme

G.3.2.1. Toplayıcı Firma Lehine Münhasırlık

- (40) Önemli pazar payına sahip bir sistemin, münhasıran tek bir toplama firmasıyla anlaşma yapması, alternatif sistemlerin sınırlı olması nedeniyle, potansiyel toplama firmalarının piyasaya girişlerini kısıtlayabilecek ve mevcut diğer firmaların faaliyetlerini güçlendirebilecek nitelik arz etmektedir.
- (41) Toplama işini gerçekleştirecek yükleniciler, LASDER'in belirleyeceği şartlarla yapılan ihale neticesinde tespit edilecektir. LASDER adına ÖTL toplamakla yükümlü olacak yükleniciler ile LASDER arasında bir yıl süreli ihaleler sonucu yüklenicilerin belirlenmesi planlanmaktadır.
- (42) İhaleler iki aşamadan oluşacaktır. İlk aşamada, Türkiye'deki tüm lisanslı geri kazanım firmaları ve yakma lisansı olan çimento fabrikalarını kapsayan bölgesel talepler toplanmaktadır. İkinci aşamada ise ÖTL tedarik edilmeye hak kazananlara, taşıma yapacak bölgesel yükleniciler seçilmektedir. Söz konusu firmalar; toplama, taşıma ve geçici depolama işlerini yapacak yüklenicilerden oluşacaktır.
- (43) 2016 Atık Yönetim Planı kapsamında; bölgede yer alan geri kazanım ve geri dönüşüm tesislerinin durumu, bölge olarak seçilen alanın coğrafi nitelikleri ve ulaşım olanakları, bölgede satılan lastik türleri, yoğunlukları ve çokluğu dikkate alınarak tüm Türkiye sekiz ÖTL toplama bölgesine ayrılacaktır⁴.

⁴ İstanbul-Trakya, Marmara, Kuzey Orta Anadolu, Kuzey Doğu Anadolu, Ege, Güney Orta Anadolu, Doğu Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu.

17-14/196-82

- (44) Bu kapsamda 2010 Atık Yönetim Planı'ndan en önemli farklılık, her coğrafi bölgede LASDER adına tek bir toplayıcının faaliyet göstereceği münhasırlık sisteminin kalkacak olmasıdır. Nitekim 2010 Atık Yönetim Planı'nda belirlenen bu bölgelerin her birine tek bir toplama firmasının (yüklenicinin) tayin edilmesi öngörülmüşken, 2016 Atık Yönetim Planı ile her bölge için bir veya birkaç yüklenici olabilecektir. Yine bir yüklenicinin birden fazla bölgede faaliyet göstermesi de mümkün olacaktır.
- (45) Yüklenicilere, çalışacakları bölgenin sınırları ve bu bölgede toplayacakları ÖTL tonajı LASDER tarafından yıl içinde yapılan ihale ile ÖTL Yönetmeliğinde yer alan kotalara göre belirlenecektir. Yükleniciler, bildirilen kotaların tutturulmasından sorumlu olacaklardır.

G.3.2.2. Toplayıcıların Atığı Pazarlama Haklarının Kısıtlanması

- (46) Sistemler ile anlaşma yaparak atığı toplayan firmaların, bu atıkları geri kazanım firmalarına teslim etmeleri beklenmektedir. Toplayıcıların atıkları istedikleri geri kazanım firmasına teslim edebildiği durumlarda toplayıcıların atığı pazarlama hakkına sahip oldukları kabul edilmektedir. Toplanan atıkların sistemler tarafından belirlenen geri kazanım firmalarına teslim edilmesinin zorunlu tutulması ise, toplayıcıların atığı pazarlama haklarının bulunmadığı, atığı pazarlama hakkının sistemlerde kaldığı anlamını taşımaktadır⁵.
- (47) Bildirim Formuna göre toplanan ÖTL'lerin pazarlama hakkı yalnızca LASDER'e aittir. Yükleniciler, LASDER adına topladıkları ÖTL'leri pazarlayamayacaklardır. Bu uygulamanın Bakanlık nezdindeki yükümlülüklerin takibi açısından elzem olduğu ifade edilmiştir.
- (48) LASDER, toplanan ÖTL'leri, talep eden malzeme geri dönüşüm ve enerji geri kazanım firmalarına ihale kapsamındaki teklifleri esas alarak tedarik edecektir. Söz konusu firmaların, LASDER'e münhasıran ÖTL tedarik etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Yüklenici firmalarsa, ÖTL'lerin malzeme geri dönüşüm veya enerji geri kazanım firmalarına tesliminden sorumludur.

G.3.2.3. LASDER'in Pazar Konumu

- (49) ÖTL Yönetmeliği çevreye zararlı etkileri bulunan ÖTL'lerin bu etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla hazırlanmış çevresel bir düzenlemedir. Bu kapsamda Bakanlık, ÖTL'lerin çevre ile uyumlu yönetiminin sağlanması amacıyla üretici sorumluluğu kapsamında kota uygulamasını zorunlu kılmıştır.
- (50) Bu uygulamaya göre üreticiler her yıl bir önceki yıla ait net satış rakamlarını dikkate alarak Türkiye lastik yenileme pazarı için Türkiye'de üretilen ve/veya ithal edilen lastik miktarını Bakanlığa bildirmektedir. Söz konusu miktarın ÖTL Yönetmeliği'nde belirlenen kota oranındaki kısmı, ilgili üreticinin kota uygulaması çerçevesinde toplamak, geri kazandırmak ve bertaraf ettirmekle yükümlü olduğu asgari tutarı ifade etmektedir. Bu tutarların yerine getirilmemesi halinde ilgili Yönetmeliğin 25. maddesi doğrultusunda idari ve cezai yaptırımlar uygulanabilecektir.
- (51) ÖTL Yönetmeliği'nde üreticilerin, her yıl bir önceki yıl iç piyasaya sürülen lastik tonajını hesaba alarak Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği ilk yıl⁶ %30, ikinci yıl %35, üçüncü yıl %40, dördüncü yıl %45 ve beşinci yıl %50 oranında; devamı yıllarda ise Bakanlığın ortalama lastik aşınma oranını dikkate alarak belirleyeceği oranlarda ÖTL'leri toplamak/toplatmak, toplanan miktarın geri kazanımını veya bertarafını sağlamak ve bu işlemleri Bakanlık'a belgelemekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. 2012 ve devamı yıllar için söz konusu oran

⁵ 27.10.2010 tarih ve 10-67/1422-538 sayılı Kurul kararı.

⁶ Yönetmeliğin 27. maddesine göre, "Bu Yönetmelik 1/1/2007 tarihinde yürürlüğe girer."

17-14/196-82

Bakanlık tarafından belirlenmiş, 2014 ve devamı yıllar için ise, ortalama lastik aşınma oranı dikkate alınarak %80 olarak sabitlenmiştir.

- (52) İlgili ürün pazarında LASDER, Bakanlık tarafından yetkilendirilen tek kuruluştur. Bununla birlikte LASDER üyesi olmamakla birlikte ÖTL Yönetmeliği uyarınca, ÖTL'lerin toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanıma ve dönüşüme kazandırılmasından sorumlu başka teşebbüsler de mevcuttur.

G.3.3. Hukuki Değerlendirme

G.3.3.1. Menfi Tespit Değerlendirmesi

- (53) 4054 Kanun'un 8. maddesi uyarınca bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme/devralmanın Kanun'un 4, 6 ve 7. maddelerine aykırı olmaması durumunda ilgili işleme menfi tespit belgesi verilebilmektedir.
- (54) Bu çerçevede ilgili teşebbüs birliği kararını oluşturan ve ayrıntılarına yukarıda yer verilen ÖTL yönetim sisteminde; rakip teşebbüslerin bir araya gelerek, ÖTL geri kazanım katkı payı adıyla fatura altı olarak görülecek bir fiyat belirlemeleri, Kanun'un 4. maddesi kapsamındadır. Nitekim üye teşebbüslerce sabit bir oran olarak uygulanacak söz konusu katkı payı, lastik fiyatını az bir miktar olsa da artırabilecektir. Bir diğer ifadeyle bu, lastik nihai fiyatını oluşturan unsurlardan biri olabilecektir. Benzer şekilde, anılan katkı payının maliyetlerdeki artış veya azalış doğrultusunda ne şekilde değiştirileceği de tespit edilmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi fiyatı oluşturan maliyet ve kâr gibi unsurlarla satış şartlarının belirlenmesini yasakladığından, söz konusu düzenlemenin bu kapsamda olduğu kanaatine varılmıştır.
- (55) LASDER toplayıcılar tarafından toplanan atığın pazarlama hakkını kendisinde tutmaktadır. Bu çerçevede toplayıcıların bu atıkları istedikleri geri dönüşüm veya geri kazanım firmasına verme hakkı olmamakta, bu atıklar LASDER tarafından belirlenen teşebbüslere sevk edilmektedir.
- (56) Dolayısıyla, ÖTL yönetim sisteminin anılan düzenlemelerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmaları nedeniyle, LASDER tarafından hazırlanan 2016 Atık Yönetim Planı çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin teşebbüs birliği kararına, menfi tespit belgesi verilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

G.3.3.2. Bireysel Muafiyet Değerlendirilmesi⁷

- (57) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki bir anlaşma, uyumlu eylem ya da teşebbüs birliği kararının aynı maddedeki yasaklamadan muaf olabilmesi için aynı Kanun'un 5. maddesinde sayılan dört koşulun tamamını sağlaması gerekmektedir. İncelenen teşebbüs birliği kararı 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşullar bakımından aşağıda değerlendirilmektedir.

G.3.3.2.1. Malların Üretim veya Dağıtımı ile Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

- (58) ÖTL toplama, depolama ve taşıma faaliyetlerinin her bir üretici veya ithalatçı tarafından tek başına yapılması yerine, bu hizmetin LASDER tarafından verilmesi, kendisine üye olan teşebbüslerin yasal yükümlülüklerinin tam olarak karşılanmasını temin etmenin yanı sıra etkinlik sağlama amacı da gütmektedir.
- (59) Muafiyet değerlendirmesinde, üretim veya dağıtımda iyileşme ile ekonomik ve teknik gelişme gibi yararlı etkilerden sadece işlemin taraflarının faydalanması değil; bu gelişmelerin etkinlik artışı yoluyla toplumsal refaha somut katkılarının bulunması odak

⁷ Aynı konuya ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. 27.10.2010 tarihli ve 10-67/1422-538 sayılı Kurul kararı.

noktasını oluşturmaktadır. Üretim veya dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, mal arzının artırılması ve devamlılığının sağlanması, piyasalara yeni girişlerin kolaylaştırılması, kalitenin artırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması gibi hallerde, belirtilen somut faydanın ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

- (60) ÖTL toplama işi, ölçek ekonomilerinin önemli olduğu bir faaliyettir. Yeni lastikler, Türkiye çapında yaygın olarak; bayiler, bağımsız lastik satıcıları ve çeşitli diğer satıcılar aracılığıyla tüketicilere ulaşırken, büyük kurumsal alıcılar alımlarını doğrudan üretici firmadan yapabilmektedir. Her üreticinin bu yapı altında kendi dağıtım sistemini kurması, sabit maliyetlerin önemli olduğu bu faaliyette tekrarlanan yatırımlar yapılmasına yol açacaktır. Nitekim ÖTL Yönetmeliği ile açıkça teşebbüslerce bir araya gelerek kâr amacı gütmeyen tüzel kişilikler kurulmasına izin verilmesinin arkasında da bu sebepler yatmaktadır.
- (61) Dolayısıyla teşebbüs birliği çerçevesinde yapılacak ÖTL toplama faaliyeti etkinlik doğurucu ve maliyet düşürücüdür. Söz konusu ÖTL'lerin etkin bir şekilde toplanması bu pazarın daha iyi bir şekilde işlenmesine ve geri dönüşüm pazarına yeni firmaların girmesine imkân tanıyacaktır. Nitekim dosya içeriği bilgilerden de Kurul tarafından verilen LASDER kararı sonrası her yıl daha fazla ÖTL toplandığı anlaşılmaktadır.
- (62) Bu çerçevede, söz konusu teşebbüs birliği kararınının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen koşulu karşıladığı kanaatine varılmıştır.

G.3.3.2.2. Tüketicinin Bundan Yarar Sağlaması

- (63) LASDER'in mevzuat ile lastik üreticilerine/ithalatçılarına getirilmiş olan ÖTL toplama ve bertaraf etme yükümlülüğüne ilişkin faaliyetleri üstlenmesi neticesinde, ölçek ekonomilerinin ve sabit maliyetlerin yüksek olduğu bu pazarda, etkinlik doğacağı kanaati oluşmuştur.
- (64) ÖTL toplama faaliyetinin etkin, sistematik ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi, ÖTL Yönetmeliği'yle hedeflenen amaca ulaşılması ve ÖTL'nin çevre üzerinde yarattığı negatif dışsallığın önlenmesi açısından önem taşımaktadır. ÖTL Yönetmeliği'nin amaçlarından biri, ÖTL'lerin "*çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesinin önlenmesi*"dir. Piyasada faaliyet gösteren aktörlerin davranışlarından doğan dışsallığa yönelik olarak kamu müdahalesinin olmaması durumunda bunlardan kaynaklanabilecek sosyal maliyet nedeniyle toplumsal refah azalabilecektir. ÖTL'lerin etkin şekilde toplanarak geri kazanımının sağlanması da, ÖTL'lerin çevreye gelişigüzel bırakılması halinde ortaya çıkacak sosyal maliyeti azaltmaya yönelik bir düzenlemedir.
- (65) Ancak ÖTL toplama işinin belli bir maliyet gerektireceği açıktır. ÖTL Yönetmeliği'nde, ÖTL üreticileri, tüketiciler olarak görülmekte ve kirliliğin maliyetine de tüketicilerin katlanması beklenmektedir. LASDER söz konusu maliyeti hesaplamakta ve bunu tüketicilerden fatura altı yoluyla tahsil etme yoluna gitmektedir. Nitekim GKPP, ÖTL'lere ilişkin bu süreçlerde oluşan maliyetlerin bir kısmının karşılanmasında kullanılmakta ve tüketiciler tarafından ödenen bu payın faturada ayrı bir satır veya sütun olarak gösterilmesi yoluyla şeffaflığın sağlanmasında rol oynamaktadır.
- (66) Diğer yandan LASDER üyesi teşebbüslerin yanı sıra lastik pazarında faaliyet gösteren ve ÖTL'lerden sorumlu olan birçok teşebbüs bulunmaktadır. Bu teşebbüsler ÖTL toplama işlemine yönelik olarak herhangi bir teşebbüs birliği oluşturmamakla birlikte Yönetmelik çerçevesindeki yükümlüklerini kendileri veya sözleşme yaptıkları yetkili taşıyıcılar aracılığıyla yerine getirmektedirler.
- (67) ÖTL toplama faaliyetinin ölçek ekonomileri ve sabit maliyetler nedeniyle her teşebbüs tarafından ayrı ayrı yapılması, kaynakların etkin kullanımı açısından tercih

edilmemektedir. Hatta teşebbüslerin LASDER gibi bir sistem aracılığıyla bu faaliyeti yürütmesi, ÖTL'lerin daha sağlıklı bir şekilde toplanmasına olanak sağlamaktadır.

- (68) Ayrıca ÖTL'lerin alıcı ortamında birikmesinin çevreye vermiş olduğu zararların insan sağlığını da olumsuz etkilediği dikkate alındığında, ÖTL'lerin mümkün olduğunca fazla sayıda ve hızla toplanması önem taşımaktadır. Nitekim ÖTL Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (ı) bendinde de "ÖTL'lerin çevresel kirlenme ve bozulma yarattığı" ve (j) bendinde "çevresel zarara sebep olduğu" vurgulanmaktadır. Dolayısıyla ÖTL'lerin toplanıp bertaraf edilmesinin, anılan olumsuz etkilerin en aza indirilmesi açısından hem tüketiciler hem de toplum nezdinde fayda sağlayacağı kanaatine varılmıştır.
- (69) LASDER de hedefini, kendi yükümlülüğünün tamamını yerine getirmek olarak belirtmiştir. Bu noktada lastik fiyatının %(.)-%(.)'sine tekabül edecek düşük bir maliyetin anılan faydaların elde edilebilmesi amacı açısından, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrası (b) bendinde ifade edilen tüketici faydası koşulunu karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden LASDER üyelerinin, bu uygulamanın hiçbir aşamasında, yeni lastik fiyatları hakkındaki bilgileri diğer üyeler ve LASDER ile paylaşmayacakları ve birim lastik fiyatlarını üyelerin tek başına belirleyeceği anlaşılmaktadır.

G.3.3.2.3. İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

- (70) Çevresel düzenlemelerdeki üretici sorumluluğu prensibi uyarınca, atıklarının toplanması, geri kazanılması ve bertaraf edilmesi yükümlülüğü üreticilere verilmiştir. Bu zorunluluk karşısında, toplayıcı firmaların sistemlerden bağımsız olarak atıkları toplaması ve geri kazanım firmalarına pazarlayabilmesi mümkün değildir. Üretici sorumluluğu prensibine dayanan ÖTL Yönetmeliği bakımından da ÖTL'lerin toplanması, geri kazandırılması ve bertaraf edilmesi sorumluluğu lastik üreticilerindedir. Dolayısıyla, ÖTL'lerin toplanması alanında çalışacak teşebbüslerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri herhangi bir atık yönetim sistemine hizmetlerini sunabilmeleri ile mümkün olabilecektir.
- (71) Bu kapsamda değerlendirilecek olan hususlar, LASDER üyesi olmayan lastik üreticilerinin LASDER'in bulunduğu ÖTL toplama pazarında yükümlülüklerini yerine getirme konusunda güçlük yaşayıp yaşamayacakları olacaktır. Bu ise pazar gücü ve bu güce bağlı olarak uygulamanın pazardaki etkisi ile yakından ilgilidir.
- (72) LASDER, ülkemizdeki önemli lastik üreticileri ile ithalatçıları bir araya getiren bir sisteme sahiptir. 2015 yılında LASDER'in toplayabildiği miktar, pazardaki toplam ÖTL miktarının %(.)'sı oranında gerçekleşmiştir. LASDER, 2015 yılında bu miktara denk gelen (.) ton lastik toplamıştır. Bu miktardan fazla ÖTL toplanması hususunda bir sakınca olmayıp geri kalan ÖTL, pazardaki diğer toplayıcıların, lastik sağlayıcılarıyla anlaşması ile toplanabilecektir. Keza, LASDER'e üye olmayan teşebbüsler, yükümlüklerini yetkilendirilmiş toplayıcılarla yerine getirmektedir.
- (73) LASDER üyesi olmayan lastik üreticilerinin ikili, üçlü vb. ortaklıklarla bir araya gelerek başka sistemler kurabilmelerinin önünde de herhangi bir engel bulunmamaktadır. LASDER'e üyelik ve üyelikten çıkışın serbest ve şeffaf olması bu olasılığı artırıcı bir unsurdur. Bu bağlamda 27.10.2010 tarih ve 10-67/1422-538 sayılı Kurul kararı sonrasında, ÖTL geri dönüşüm/kazanım pazarına başka oyuncuların girip girmediği sorulan LASDER, cevabi yazısında; BARUTCULAR, ÇİVRİL ATIK, EKO NAZAR, SCS Kafeterya Otomotiv Nakliye San. ve Tic. Ltd. Şti., TASK ATIK, GAZİSAN şirketlerinin ÖTL geri dönüşüm/kazanım pazarında⁸ LASDER dışında faaliyet gösteren teşebbüsler olduğunu ifade etmiştir. İlgili pazarda başka geri kazanım/dönüşüm şirketlerinin bulunması olumlu değerlendirilmektedir.

⁸ Sayılan teşebbüslerden bazılarının atık toplama pazarında da faaliyet gösterdiği anlaşılmıştır.

17-14/196-82

- (74) LASDER'e üye olmayan üretici/ihtalatçı şirketler ise ÖTL Yönetmeliği kapsamındaki yükümlülüklerini kendileri veya sözleşme yaptıkları yetkili toplayıcılar aracılığıyla yerine getirmektedir. İkili-üçlü vb. ortaklıklarla başka kolektif sistemler oluşturulabilmesinin önünde bir engel bulunmasa da piyasada yükümlülüklerin bireysel olarak (LASDER dışında) yerine getirildiği görülmektedir. Nitekim, LASDER sisteminde yer almayan PETLAS, ÖTL ile ilgili yükümlülüklerini kendi imkanlarını kullanarak yerine getirdiğini belirtmiştir.
- (75) Yukarıda belirtilen hususlar dışında LASDER, isteyen her sağlayıcıya maliyeti karşılığında hizmet verdiğini, üyesi olmamasına rağmen Birlas Performans Otomotiv İthalat ve İhracat Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., Çelik Motor Ticaret A.Ş., Anadolu Araçlar Tic. A.Ş., Himpeks Pazarlama Dış Tic. Ltd. Şti., Hankook Lastikleri A.Ş., Erar İç ve Dış Tic. Ltd. Şti., Kanaat Bisiklet İç ve Dış Ticaret/Şerif Çinici, Mercedes- Benz Türk A.Ş., Doğan Dış Ticaret ve Mümessillik A.Ş., Motolastik Motosiklet Yedek Parça İthalat İhracat Tic., Aksugiller İş Mak. Tic. ve San. A.Ş., Shimano Bisiklet Parça ve Ekipmanları Satış Servis ve Tic. A.Ş., Enzor Otomotiv İth. İhr. Ltd. Şti., Ataser İç ve Dış Ticaret Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne geçmişte hizmet sunduğunu beyan etmiştir.
- (76) LASDER ile toplama firmaları arasında imzalanacak sözleşmeler LASDER lehine herhangi bir münhasırlık içermemektedir. Dolayısıyla toplayıcıların, başka teşebbüslerle de çalışmasının önü açıktır. Ayrıca, ihale sonucunda herhangi bir bölgeye tayin edilecek toplayıcı, başka bölgeler için de ihaleye katılabilmekte ve kazanırsa bu bölgelerde de faaliyetini yürütebilmektedir.
- (77) Yapılan açıklamalar çerçevesinde pazarda rekabetin önemli ölçüde sınırlanmadığı kanaatine varılmıştır.

G.3.3.2.4. Rekabetin (a) ve (b) Bentlerindeki Amaçların Elde Edilmesi İçin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

- (78) LASDER tarafından her bir bölge için ayrı ayrı ihaleler yapılarak yüklenicilerin belirlenmesi ve yapılan ihaleler sonucunda, bir bölgede birkaç yüklenici ile anlaşma yapılabilmesi nedeniyle hem pazara giriş kolaylaşmakta, hem de ilgili bölgelerde LASDER adına faaliyet gösteren yükleniciler arasında rekabet ortamı tesis edilmiş olmaktadır. Bu aşamada ele alınacak olgu, toplayıcıların pazarlama hakkının sınırlandırılmasıdır.
- (79) Atığın pazarlama hakkının sınırlandırılmasının teşebbüslerini nasıl etkilediği sorulan ÇİVRİL ATIK, BARUTCULAR ve TASK ATIK'ın cevabi yazılarından; atık toplama faaliyeti yürüten firmalarının ÖTL'lerin pazarlama hakkının LASDER'de kalmasını olumsuz bulmadıkları, hatta bu durumu kendi teşebbüsleri için yararlı gördükleri, LASDER'in pazarlama faaliyetini yürütmemesi halinde atıkların pazarlanmasının çok zor şartlarda gerçekleşeceğini ifade ettikleri anlaşılmıştır.
- (80) Mevcut dosya bazında LASDER sistemi dikkate alındığında atığın pazarlama hakkının sınırlandırılması, zorunlu bir kısıtlama olarak değerlendirilebilecektir. Şöyle ki, LASDER tarafından düzenlenen ihale ile belirlenecek olan toplayıcılara, maliyetler dikkate alınarak oluşturulan kâr payı verilecektir. Bu kâr payı, öngörülen toplayıcıların pazarlayacakları ÖTL'lere bağlı olarak belirlenmeyecektir. Toplayıcı firmaların da ifade ettiği gibi, Türkiye'nin atık piyasalarının oluşumunun erken dönemlerinde olduğu ve atığın pazarlanmasının çok zor olduğu dikkate alınır, atığı pazarlama hakkına yönelik kısıtlamanın bu açıdan rekabeti gereğinden fazla sınırlandırmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- (81) Diğer yandan atığın pazarlama hakkının sistemlerde bulunduğu durumlarda rekabetçi açıdan bir başka olumsuzluk olarak; geri kazanım firmalarının faaliyetlerine başlayabilmeleri/devam edebilmelerinin atık yönetim sistemleri ile anlaşma

yapabilmelerine bağılı olması, herhangi bir atık yönetim sistemi ile anlaşma yapamayan firmaların geri kazanım piyasalarına girmesinin zorlaşabileceği, yönetimindeki atık miktarına göre sistemlerin geri kazanım firmaları karşısında önemli bir sağlayıcı haline gelmesine yol açabileceği değerlendirilebilir. Fakat TASK ATIK'ın cevabi yazısından; geçmişte 4-5 olan geri kazanım firma sayısının 12-13'e ulaştığı anlaşılmıştır. Dosya içeriğinden LASDER'in, piyasaya yeni giren teşebbüslerin isimlerini cevabi yazısı ile Kuruma iletmiş ve piyasaya yeni teşebbüs girişine engel olmadığı anlaşılmaktadır.

- (82) ÖTL geri dönüşüm firmalarının girdisi olması yanında, çimento fabrikalarında da enerji geri kazanımı yoluyla ek yakıt olarak kullanılabilir. LASDER'in ülkemizdeki ÖTL'lerin önemli bir kısmını yönetme sorumluluğuna sahip olduğu dikkate alındığında, LASDER ile söz konusu firmalar arasındaki ilişkilerin ülkemizde ÖTL geri kazanım piyasasının oluşması/gelişmesi bakımından oldukça önemli olacağı anlaşılmaktadır. Nitekim LASDER'in pazarlama faaliyetlerinde büyüklüğü ve bilinçlendirme faaliyetleri sebebiyle önemli rol oynaması, toplama firmaları bakımından olumlu görülen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.
- (83) LASDER, anlaşma yaptığı toplama firmalarına, topladıkları ÖTL'leri istedikleri geri dönüşüm/çimento tesisine teslim etme özgürlüğü tanımamaktadır. Bu nedenle LASDER, geri kazanım firmaları karşısında güçlü bir ticari taraf/sağlayıcı olacaktır.
- (84) LASDER, toplanan ÖTL'leri, talep eden geri dönüşüm ve enerji geri kazanım firmalarına ihale kapsamındaki tekliflerini esas alarak tedarik edecektir. Atığın geri kazanım firmalarına verilmesinde ihale yönteminin uygulanması hakkında ne düşündükleri sorulan sektörde faal olan teşebbüslerin⁹ cevabi yazılarından;
- ÖTL temini bakımından ihalenin objektif ve şeffaf bir süreç anlamına geldiği,
 - LASDER'in ÖTL tedarik hizmetini geri dönüşüm firmalarına ihale yoluyla vermesinin bu firmalar arasında üretim devamlılığını sağlamak için (hammadde tedariki konusunda bölgesel zorluk yaşamamak için) eşit rekabet ortamı yarattığı,
 - İhaleyi alan firmaların yönetmelik dışına çıkarak mevzuata aykırı çalışma riskinin ortadan kalktığı,
 - Her bir geri dönüşüm firmasının ihtiyaçları paralelinde "miktar ve fiyat" teklifini bağımsız olarak belirlemesi nedeniyle bu konuda serbest rekabet sağlandığı,
 - Geri dönüşüm firmalarına verilen ÖTL tedarik hizmeti miktarının, firmaların tesis kapasiteleri ve önceki yıllardaki ÖTL kullanım verilerine dayanarak belirlendiği dikkate alındığında LASDER tarafından gerçekçi bir dağılım yapıldığı,
 - Yukarıdaki hususlara ilaveten, geri dönüşüm firmalarına ÖTL tedarik hizmetinin LASDER tarafından ihale yoluyla yapılmasının; kime, ne zaman, ne kadar ÖTL teslim edileceğinin bilinmesi ve ÖTL toplama hizmetlerinin devamlılığı açısından önem arz ettiği,
 - ÖTL sektörünün oluşmasında LASDER'in yapısal standart oluşturma, mevzuata uygun çalışma prensibi, yatırıma teşvik etme çalışmaları paralelinde, 4-5 ile sınırlı olan geri dönüşüm firması sayısının 12-13'e ulaştığı

anlaşılmaktadır.

- (85) Teşebbüslerden gelen cevabi yazılar da dikkate alındığında, LASDER'in elindeki atık miktarını geri kazanım firmalarına ihale yoluyla vermesinin rekabetçi bir piyasa yapısının tesisi açısından daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte söz konusu firmaların LASDER'den münhasıran ÖTL tedarik etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla, geri kazanım firmalarının pazarda rekabetçi koşullar içinde hammadde alabilmesinin, pazarın gelişimine önemli katkı sağladığı ve başvuru konusu teşebbüs birliği kararı bakımından, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (d)

⁹ GAZİSAN, TASK ATIK, EKO NAZAR, ÇİVRİL ATIK, ÜMÜT ATIK.

17-14/196-82

bendinde yer alan rekabetin zorunlu olandan fazla kısıtlanmaması koşulunun da karşılandığı kanaatine varılmıştır.

H. SONUÇ

(86) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

- Lastik Sanayicileri Derneği tarafından hazırlanan "Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve Uygulama Planı 2016-2020" çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin teşebbüs birliği kararına, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olması nedeniyle, menfi tespit belgesi verilemeyeceğine,
- 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılaması nedeniyle, inceleme konusu teşebbüs birliği kararına, uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir
OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.